

К О Н С У Л Ь Т А Ц І Я

**«Координація дій та співпраця
інструктора з фізичної культури з
учасниками освітнього процесу в ЗДО»**

Одне із основних завдань, визначених Законом України «Про дошкільну освіту» – збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини.

Показниками фізичного здоров'я дитини є рівень морфофізіологічного розвитку (нормальне функціонування всіх органів та систем організму, їх ріст і розвиток), що виявляється й підтверджується віковими антропо-та біометричними показниками (довжина, маса тіла, об'єм грудної клітки, робота серця, дихання, опорно-руховий апарат, постава, стан шкіри, гострота зору, нюху, слуху, смаку тощо).

Показники психічного здоров'я – рівень розвитку психічних процесів (відчуття, сприймання, увага, пам'ять, уява, мислення, мовлення, воля), емоційної сфери, збалансованих психічних станів, умінь свідомо керувати своєю поведінкою, адекватно реагувати на зовнішні й внутрішні подразники, регулювати відносини із соціальним, природним, предметним середовищем та власним „Я”.

Показники духовного здоров'я – врівноважене спілкування з однолітками та іншими дітьми, дорослими людьми, швидка адаптація до середовища, спрямованість на суспільно-корисну справу, культура користування матеріальними благами.

Умовами цілісного розвитку дитини є використання в дошкільних навчальних закладах здоров'язбережувальних та здоров'яформувальних технологій, які реалізуються комплексно через створення безпечного розвивального середовища, екологічно сприятливого життєвого простору, повноцінного медичного обслуговування, харчування, оптимізації рухового режиму, системного підходу до формування у дітей ціннісного ставлення до власного здоров'я і мотивації щодо здорового способу життя, дотримання гармонійних, доброзичливих взаємин між педагогом та вихованцями, самими дітьми.

У процесі життєдіяльності дітей у дошкільних навчальних закладах використовується комплекс різних засобів: фізичні вправи (гімнастика, ігри, елементи спорту і туризму), природне середовище (повітря, сонце, вода), гігієнічні чинники (режим харчування, сну, занять і відпочинку, гігієна одягу, взуття, обладнання тощо). Поряд з традиційними засобами фізичного виховання, оздоровлення дошкільників у практиці роботи дошкільних закладів знаходять місце інші, наприклад: фітбол-гімнастика – вправи з використанням м'яча, що має певні властивості (розмір, колір, запах, пружність), які застосовуються з оздоровчою метою; стретчинг – система вправ, заснована на статичних розтягненнях м'язів тіла і хребта, яка дає змогу запобігати порушенню постави, має оздоровчий вплив на весь організм, допомагає активізувати його захисні сили.

Важлива умова для забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей – створення предметно-ігрового середовища. Воно має бути розвивальним, раціонально облаштованим, домірно насиченим і не лише служити фоном для епізодичних рухових дій, а бути стимулом, спонуканням для розгортання та активізації дитячої рухової діяльності (організованої педагогом та самостійної).

У кожному груповому приміщенні бажано створити осередок фізкультурно-оздоровлювальної активності (гімнастична стінка, драбинка, гімнастична лава, куби, м'ячі, обручі, сухий басейн, „стежка здоров'я”, фітоподушки, різні іграшки - автомобілі, візки тощо). Розміщення обладнання має забезпечити вільний без перешкод доступ до нього та сприяти руховій активності дітей, закріпленню у них набутих умінь та навичок.

З метою повноцінного фізичного розвитку дітей дошкільний навчальний заклад забезпечує проведення фізкультурно-оздоровчої роботи, організацію рухової активності у повсякденному житті та проведення занять з фізичної культури.

До фізкультурно-оздоровчої роботи можна віднести такі форми: ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультурні хвилинки, паузи, загартовувальні процедури.

Рухову активність у повсякденному житті забезпечують рухливі ігри, фізичні вправи на прогулянках, походи за межі дошкільного закладу (дитячий туризм), фізкультурні свята і розваги, самостійна рухова діяльність, дні та тижні здоров'я, індивідуальна робота з фізичного виховання.

Заняття з фізичної культури розглядаються як цілеспрямована та унормована форма організованої навчально-пізнавальної діяльності, що має наметі оптимізацію рухового режиму, формування та закріплення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей, надання дітям спеціальних знань з фізичної культури.

Основною формою фізкультурно - оздоровчої роботи в дошкільному закладі є заняття з фізкультури. Щоб заняття з фізкультури були максимально ефективними, рухову діяльність дітей на них треба організувати з урахуванням дидактичних принципів:

- послідовності;
- доступності;
- природовідповідності;
- системності.

Отже, керуючись цими принципами, інструктор з фізкультури та вихователі при плануванні мають враховувати:

- етап формування рухових умінь і навичок;
- труднощі, що виникають під час засвоєння вправ;

- поєднання програмного матеріалу, засвоєного за попередній віковий період, з матеріалом поточного року;

- необхідність поточного впливу фізичних вправ на організм дітей.

Часто інструктор з фізкультури, працюючи зі своїм планом, дає рекомендації вихователю лише щодо індивідуальної роботи з дітьми, які повільніше засвоюють програмовий матеріал. Вихователь враховує рекомендації інструктора з фізкультури, плануючи рухову діяльність на прогулянці та на фізкультурні заняття на свіжому повітрі, але зовсім не передбачає наступності у засвоєнні рухів, які вивчав з дітьми інструктор з фізкультури. Під час планування роботи з дітьми необхідно враховувати закономірності формування рухової навички. Знання закономірностей цього процесу забезпечить найбільш раціональний зміст кожного етапу навчання рухової дії, допоможе грамотно спланувати та реалізувати індивідуально - диференційований підхід до дітей.

Завдання вихователя - продовжувати вправляти дітей у тих рухах, які навчає Інструктор з фізкультури під час занять на свіжому повітрі, та широко використовувати відповідні вправи.

Слід пам'ятати: не можна поспішно включати рух, що вивчається, до ігор, які потребують значної рухливості. Доки рух не розучено у навчальних умовах, доти не слід повторювати його в іграх.

Завданнями вихователя на цьому етапі є:

- продовжувати вправляти дітей у рухах, що вивчаються, на прогулянці, використовуючи ігрові вправи, які мають конкретне рухове завдання: «Пройди по місточку», «Улуч у ціль», «Наздожени м'яч» то

- попереджувати явище інтерференції (негативного перенесення навички), в основі раніше вироблені рухові навички .

- До уваги! Недоцільно навчати дітей одночасно двох видів стрибків доки діти не засвоять чітке виконання стрибка у довжину з розбігу, якого навчає інструктор з фізкультури, доти вихователю не слід вчити їх стрибати у висоту з розбігу. Не можна одночасно вчити дітей двох видів лазіння — однойменним та різнойменним способами. Те саме стосується і інших видів основних рухів.

Труднощі, що виникають під час засвоєння вправ

Щоб запобігти труднощам, які виникають під час засвоєння вправ, важливо знати:

- скільки занять потрібно присвятити вивченню певного руху;

- скільки разів на одному занятті необхідно повторювати рух для формування вміння.

Завдання вихователя — продовжувати повторювати рухи з дітьми під час прогулянок, використовуючи ігрові завдання та рухливі ігри.

До уваги! Кожний новий рух може бути успішно засвоєний лише за умови, якщо він спирається на попередній досвід дитини, та на вміння і навички, які раніше сформувалися і закріпилися.

Дошкільний вік є вирішальним у формуванні фундаменту фізичного та психічного здоров'я, адже відбувається інтенсивний розвиток органів та становлення функціональних систем організму, закладаються основні риси особистості, формується характер, ставлення до себе та оточуючих. Дуже важливо саме на цьому етапі сформувати у дітей базу знань та практичних навичок здорового способу життя, усвідомлену потребу у систематичних заняттях фізичною культурою та спортом.

Цінність організації фізкультурно-оздоровчої роботи полягає в тому, що педагоги максимально насичують рухо-вою активністю життєдіяльність дітей. Дитяча діяльність наповнюється оздоровчими заходами, які полегшують та прискорюють протікання адаптаційного періоду, а надалі — забезпечують достатній рі-вень фізичної підготовленості дошкільників відповідно до їхніх мож-ливостей та стану здоров'я.

З метою організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільному закладі, необхідно організувати роботу всіх ланок:

- адміністративно-господарська — розподіл функціональних обов'язків між членами колективу для забезпечення системи фізичного виховання дітей в цілому; координація дій вихователів, техперсоналу; створення відповідного навчально-матеріального середовища; медична робота; фінансова діяльність;

- організаційно-педагогічна — організація режиму життя, рухового, санітарно-гігієнічного, світлового, повітряного режиму; організація навчально-виховного процесу та фізкультурно-оздоровчих заходів;

- науково-методична — цілеспрямована робота з підвищення науково-теоретичного рівня та фахової майстерності; методична робота з педагогами;

- суспільно-педагогічна – робота з батьками, загальноосвітньою (спортивною) школою, громадськими організаціями, медичними установами, районними, міськими, обласними адміністраціями та відділами освіти, фізкультурно-оздоровчими центрами.

Управлінська підсистема, до якої належать завідувач, методист, завгосп, медичні працівники, виконує адміністративно-господарські, науково-методичні та суспільно-педагогічні функції.

Дидактична та виховна підсистеми — вихователі, інструктор з фізичної культури, , музичний керівник, діти та батьки – організовують всі види режимів, форми та засоби фізичного виховання, самостійну рухову діяльність дітей.

Завідувач. Здійснює загальне керівництво системою фізкультурно-оздоровчої роботи, забезпечує дитсадок фізкультурним обладнанням та інвентарем, дбає про створення умов для проведення різних форм роботи з фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчих заходів згідно з режимом дня. Контролює роботу всіх працівників закладу, стежить, щоб не порушувався оптимальний руховий режим дітей різних вікових груп. Організовує медсестру на регулярні обстеження дітей, працює з нею в тісному контакті. Персонально відповідає за життя та здоров'я кожного малюка. Знає, які медичні заходи і в які терміни треба провести в садку, яка допомога потрібна з його боку та з боку педагогів. Спільно з медичними працівниками, вихователями, інструктором з фізичної культури аналізує та заслуховує на педагогічній раді результати планових оглядів, діагностики, планує заходи із загартування дітей, корекції постави, допомагає педагогам встановити індивідуальний режим для дітей підготовчої та спеціальної групи (слабкі діти). Здійснює організацію харчування відповідно до вікових особливостей та стану здоров'я дітей, надає допомогу в складанні меню, стежить, аби їжа була різноманітною і багатою на вітаміни.

Так само завідувач повинен стежити за дотриманням гігієнічних правил в усіх приміщеннях садка, дбати про те, щоб не порушувався повітряний режим в групових кімнатах, спальнях та фізкультурній залі, щоб прогулянки на свіжому повітрі проводилися будь-якої пори року. Завідувач здійснює щоденний контроль за роботою всіх членів колективу, причетних до фізичного виховання дітей, відвідує заняття, ранкову гімнастику, рухливі та спортивні ігри, фізкультурні заняття , прогулянки . Разом із педагогами аналізує результати їхньої роботи, відзначає позитивне в ній і недоліки, радить, як їх усунути.

Переглядає документацію вихователя, інструктора з фізичної культури (перспективно-календарний план, плани-конспекти занять тощо). Дбає про підвищення фахової майстерності педагогів і медсестри.

Пригадаємо найважливіші вимоги, які передбачає діяльність завідувача: зокрема, це вивчення конкретних теоретичних та методичних питань фізичного виховання дітей та обговорення їх на педагогічних радах; участь у семінарах-практикумах, педагогічних читаннях, колективних відвідуваннях занять тощо; організація регулярного — щонайменше раз на п'ять років — підвищення кваліфікації педагогів; пропаганда знань з фізичного виховання дітей у сім'ї; підвищення особистого науково-методичного рівня.

Методист. Відповідає за виконання навчальних програм і якість занять з фізичної культури, ранкової гімнастики та інших форм фізичного виховання, скеровує педагогів на досягнення високої щільності фізкультурних занять, дає рекомендації щодо формування у дітей різних вмінь та навичок. Координує діяльність педагогів з проблем збереження і зміцнення здоров'я дітей, пропагує роботу серед батьків з питань фізичного виховання в родині. Знайомить вихователів з новітніми технологіями фізичного виховання дітей, надає їм допомогу в підвищенні майстерності, зосереджує в методичному кабінеті відповідну літературу та готує стенди новинок методичної літератури.

Саме методист вивчає роботу вихователів, інструктора з фізичної культури, музичного керівника та інших педагогів для складання рекомендацій на майбутнє, вивчає, узагальнює та поширює кращий педагогічний досвід не тільки в своєму колективі, а й місті, області. Готує доповіді та виступи на педагогічних радах, методоб'єднаннях тощо. Проводить колективні перегляди різних форм роботи з фізичної культури, заходів з фізкультурно-оздоровчої роботи та організовує їх обговорення, вивчає досвід виховання у сім'ї.

Інструктор з фізичної культури. Організовує фізичне виховання дітей у тих вікових групах, де працює за штатним розкладом, несе цілковиту відповідальність за виконання програми з фізичної культури. Двічі на тиждень проводить навчальні заняття з фізичної культури, де формує рухові вміння і навички, фізичні якості, виховує морально-вольові риси характеру. Постійно дбає про використання ефективних методів та прийомів, віднаходить оптимальні способи організації дітей на заняттях, аби сприяти підвищенню їх рухової активності. Разом з вихователями груп, музичним керівником та батьками проводить спортивні свята,— спортивні розваги в кожній віковій групі, дні здоров'я. Формує у дітей знання про здоровий спосіб життя, роль гігієни та занять фізичними вправами для людини. Забезпечує дотримання правил безпеки на

фізкультурних заняттях. Проводить індивідуальні корекційні заняття з дітьми, які відносяться до спеціальної медичної групи, здійснює корекцію вад постави Разом із завідуючою, методистом та вихователями дбає про зміцнення матеріальної бази з фізичного виховання (обладнання фізкультурної зали та майданчика); радить вихователям груп, як краще обладнати групи дрібним фізкультурним інвентарем, створити спортивний куточок. Регулює використання (за графіком) фізкультурного інвентаря різними віковими групами для проведення занять з фізичної культури, вправ спортивного характеру чи рухливих ігор під час прогулянок. Фізінструктор бере участь у розробці сценаріїв фізкультурних свят та розваг, в організації та проведенні пішохідних переходів, добирає разом із музичним керівником музику для супроводу фізкультурних занять, ранкової гімнастики, спортивних свят, розваг; надає практичну та організаційно-методичну допомогу вихователям усіх груп та музичному керівникові з метою координації роботи з фізичного виховання дітей.

Одне з важливих завдань інструкторів з фізвиховання — робота з батьками. Їм належить готувати на батьківські збори корисну інформацію з питань застосування фізичних вправ, загартування, навчання рухливих ігор та вправ спортивного характеру в сім'ї, давати індивідуальні консультації батькам. Так само слід підтримувати тісний зв'язок зі спортивними (загальноосвітніми) школами, позашкільними установами, де діти зможуть удо-коналювати свої вміння після дитсадка.

Вихователь групи. Основна роль в організації життєдіяльності дошкільнят покладається на вихователя і вимагає від нього професійної компетентності та особистісної зрілості, адже дорослий відповідальний за створення безпечних умов для фізичного, психічного та соціального благополуччя дитини, а отже, й забезпечення здоров'я-зберігального середовища шляхом використання як традиційних, так і інноваційних технологій.

Вихователь персонально відповідає за життя і здоров'я кожної дитини, всебічний розвиток. Визначає режим життя вихованців, вчить їх правил особистої гігієни. Навчає вправ гігієнічної гімнастики після денного сну, загартувальних процедур, заохочує до такої діяльності.

Упродовж дня, тижня, місяця, року вихователь визначає комплексний руховий режим відповідно до віку дітей: рухливі та спортивні ігри, вправи, заняття з фізичної культури на денній прогулянці, фізкультурні паузи між заняттями та фізкультурні хвилинки, пішохідні переходи, самостійну рухову діяльність тощо. Разом з інструктором

бере участь у закріпленні та вдосконаленні рухових умінь і навичок дітей, у формуванні фізичних якостей та вихованні морально-вольових рис характеру, збагаченні валеологічних знань малят. Бере також участь у проведенні контрольних занять з визначення рівня рухової підготовленості дітей, спортивних розваг або організовує їх сам, коли в штаті немає інструктора.

Завдання вихователя – формувати і повсякчас підтримувати інтерес дітей до самостійної рухової активності, створювати з цією метою розвивальне середовище (йдеться про обладнання фізкультурного куточка, зали, майданчика). Якщо заняття проводить інструктор, вихователь на прогулянках закріплює у дітей навички виконання рухів. Разом із медичними працівниками він контролює стан здоров'я та фізичний розвиток дошкільнят, дбає про їх щоденне перебування на свіжому повітрі. Бере участь у семінарах-практикумах, педагогічних читаннях, консультаціях для батьків з питань фізичного виховання, постійно співпрацюючи з родинами. Ще одна суттєва заувага вихователь повинен дбати і про власну спортивну форму, аби слугувати дітям за наочний приклад.

Музичний керівник Допомагає інструкторові з фізичної культури та вихователеві групи у проведенні фізкультурних занять, ранкової гімнастики, спортивних свят, розваг; бере участь у складанні сценаріїв, підготовці виступів дітей, добиранні музичного супроводу тощо. Здійснює музичний супровід фізкультурних занять та розваг, організовує рухову діяльність дітей з однією із підгруп у той час, коли інструктор чи вихователь працює з іншою підгрупою. Допомагає дошкільнятам порадами, як ліпше опанувати запропоновані вправи, як зробити свої рухи плавними, граційними. Забезпечує наступність музичних занять і занять з фізичної культури в розучуванні гімнастичних вправ, удосконалює під час танцювальних занять такі основні рухи як ходьба, біг, стрибки, закріплює зміст та правила рухливих ігор.

Старша медична сестра. Проводить медичні огляди дітей, організовує санітарно-профілактичну та фізкультурно-оздоровчу роботу, допомагає вихователям та інструктору з фізичної культури у визначенні обсягу рухового режиму дітей, організації загартування, гігієнічного виховання малят. Стежить за фізичним розвитком вихованців та їх фізичною підготовленістю до школи, формуванням валеологічних знань. Проводить медико-освітню роботу з педагогами, батьками та дітьми, оформлює медичну документацію відповідно до рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України.

Забезпечує співпрацю з дитячою лікарнями. Керує процесом розподілу дітей на медичні групи за станом їхнього здоров'я.

Забезпечує повсякденний медичний контроль за станом здоров'я дошкільнят протягом усього дня: ранковий прийом, термометрію, обстеження малят, які повернулися після хвороби чи перебували у контакті з інфекційними хворими. Організовує проведення поточної дезінфекції, проводить облік відсутніх дітей, встановлює причини їх відсутності, ізолює хворих дітей та забезпечує догляд за ними

Оформлює необхідну медичну документацію, організовує систему медичного контролю за: санітарним станом приміщень, групових кімнат, спортивної зали, фізкультурного майданчика, спортивного знаряддя; руховим режимом дітей відповідно до віку і стану здоров'я; харчуванням та загартуванням, гігієнічним вихованням малят. Проводить фізіологічну дозовану пробу з метою встановлення стану здоров'я дитини та її переведення до іншої медичної групи, бере безпосередню участь у лікарському огляді, здійснює антропометричні вимірювання фізичного розвитку малюків.

Одне з важливих призначень медсестри — санітарно-просвітня робота з педагогами та батьками з актуальних питань організації фізкультурно-оздоровчих заходів, рекомендації щодо дотримання здорового способу життя в сім'ї, контроль за своєчасним проведенням медоглядів працівників дитсадка.

Насамкінець хочу наголосити: жодна з ланок не може працювати самотужки. Організація фізкультурно-оздоровчої роботи в дитячому садку – це єдина система, де всі, починаючи від керівника і завершуючи самими дітьми, мають діяти злагоджено на засадах співдружності та співтворчості.

